

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

3.1919 жылдың 20 желтоқсанға дейін Кеңес үкіметін мойындаған және далада жасырынып жүрген казактарды, басқа ақгвардияшыларды жоюға көмектескен барлық казак қайраткерлеріне ешқандай жаза қолданылмайды» [3;119 б.].

Алашорда мен оның көш басшыларына қалыптасқан көзқарас Қазақ революциялық комитетінің 1920 жылғы 5 наурыздағы «Алашорданың батыс бөлімін тарату туралы» қаулысынан көрінді. Онда Алаш қайраткерлері Москва және басқа губернияларға жіберілсін делінді. Олар - Ж.Досмұхамедов, Х.Досмұхамедов, Иса Қашқынбаев, Кәрім Жәлілов, Беркінғали Атшыбеков. Ал ең сорақысы «Олар ревком және т.б. қызметкерлерге ұсынылмайтын болсын» деп көрсетілуі еді.

1919 жылдың аяғы және 20 жылдардың басында Алашорда мен Кеңес өкіметі арасында жүргізілген келіссөздер нәтижесінде дүниеге келген Қазақ революциялық комитетінің 1920 жылдың 5 наурыздағы қаулысына сәйкес Алашорда таратылды.

Қазақстанда Кеңес үкіметінің орнауы мен Қазақ Автономиялық Кеңес республикасының жариялануы тарихын талдай отырып, төмендегі жайларды аңғаруға болады.

1. Кеңес өкіметі басшылығы алаштықтардың автономия құру жөніндегі идеясын қабылдайды, бірақ оның мазмұнын түбегейлі өзгертіп, таптық принцип негізінде жүзеге асырады. Сондықтан, Қазақ АССР-ін жариялауды міндет еткен Лениннің 1919 жлғы 10 маусымдағы декретімен құрылған Қазақ өлкесін басқару жөніндегі революциялық комитет құрамында әуелі А.Байтұрсынов, кейін А.Ермеков сияқты Алаш көсемдері болды. Бұл олардың бірінші жеңісі еді.

2. Автономияның «Алаш» атауы «Қазақ» деп өзгертілгенмен, оның ұлттық принцип негізіндегі мәні қалып қойды, тіпті бұл атау автономияны оның тұрғылықты халыққа тән екендігін айқындай түсті. Бұл Алаштың екінші жеңісі болды.

3. Негізінен Алаш автономиясы белгілі бір әкімшілік-территориялық бөліністер негізінде құрылды. Бұл өз кезегінде алаш елінің үлкен жеңісі, әрі казак ұлтының алдында тұрған өте жауапты тарихи ісі болды. [4;415 б.].

Қорыта айтқанда: айтылғандардың бәрі империялық отарлық езгі мен феодалдық құлдыраудың қойнауынан енді ғана бастарын көтере бастаған казак қоғамы үшін мәдениет пен демократияның алғашқы сабақтары болатын, ал ол сабақты бастап жүргізу ұлттық казак демократиялық интеллигенциясы екенін айтуымыз керек.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қойгелдиев М.Алаш қозғалысы:Монаграфия.– Алматы.2017.-656б.
2. Алаш-Орда: Сборник документов /Сост. Н.Мартыненко. –Алма-Ата: Малое издательство «Айқап», 1992. -192 с.
3. Нұрпейісұлы К. Алаш ақиқаты.–Алматы: Ан Арыс, 2010. -424 б.
4. Бөкейхан Ә. Таңдамалы (избранное). –Алматы: «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 1995. -448 б.
5. Сейфуллин С. «Тар жол, тайғақ кешу». –Қызылорда.1927

ӨОЖ 93/94

ТҮРКІСТАН ӨНІРІНДЕГІ ДІНИ РӘСІМДЕР (1946-1960 жж.)

Жақсылық Ерлан Ержанұлы

kz-erlan-kz@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
«Тарих» білім беру бағдарламасының 2 курс докторанты
Ғылыми кеңесші - т.ғ.к., доцент Қ.О.Сейтказина

Жер бетінде мереке тойлау адамзат алғаш пайда болып, тылсым табиғатпен етене жақындағанынан, адам мен қоршаған орта арасындағы қатынас басталғаннан бері бар.

Мерекелердің ішіндегі ең қастерлісі ол әрине діни мерекелер, діни рәсімдер. Ұлтына, нәсіліне, жынысына қарамай, халықтарды біріктіріп, достығын арттыратын шара. Діни мерекелерді тойлау әрбір дін ұстанушы үшін парыз. Діни рәсімдердің аталып өтілуі әр дін өкілдерінде өзіндік ерекше мағынаға ие. Мұсылман қауымындағы діни мерекелердің қатары сонау исламның жер бетінде пайда болып, тарала бастаған уақытынан бері келе жатыр. Еліміздегі халықтың басым көпшілігі ислам дінін ұстаушылар болып есептеледі. Ислам діні қазақ халқының өміршең рухани-моральдық құндылықтарымен, әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерімен кірігіп, дін мен дәстүр бірлігін құрады. Дін қағидаларын халқымыз әрбір мақал-мәтеліне, аңыз-әңгімесіне, жыр-дастанына, ертегісіне, шешендік сөзіне, даналық нақылына, тұрмыс-салт өлеңдеріне сіңіріп, күнделікті тұрмысында басшылыққа алар рухани және имани құндылықтарына айналдырғаны ғылыми негіздермен нақтыланды. Қазақ халқының діни-ислами түсініктері оның рухани-моральдық қағидаларында көрініс тапты. Дін мен дәстүр сабақтастығының нақты үлгілері: айт мерекелері, сүйінші сұрау, балаға ат қою, тұсаукесер, жынысына қарай тәрбие беру, сүндеттеу, неке қию, жерлеу, бата беру, қабір зияраты, өліге құрмет, адал-арам ұғымы тағы сол секілді жағдайларда нақты көрініс берді.

Соның ішінде, мұсылман халқының ұлық мерекелері «Ораза айт», «Құрбан айт» сонымен қатар «Жұма намазы», «Мәуліт мерекесі», «Неке қию», «Сүндетке отырғызу» секілді мұсылмандардың басты мерекелерін тойлау дәстүрлері басты назарға ілікті. Қазақ мұсылмандары Ораза мен Құрбан айт мерекесін және Наурызды 1926 жылға дейін ресми түрде тойлады. Бірақ, құқықтары шектеліп, сайлаудан шеттетіліп, қалың мал ескілік ретінде танылып, молда ишандарға салық салынды. Ал салықтан жалтарған немесе салық төлей алмаған мешіттер мен медреселер жабылды. Дініміздің мерекелік шараларын тойлау, кеңестік қатаң жүйенің қысымына қарамастан өз жалғасын тапты. Кеңес одағы құрылғаннан бергі барлық жағдайлар діни ислам, діңгегі құран болып саналатын ел үшін аздап тиымдар болғанымен, тоқтай қойған емес. Десек те, шектеулердің алғашқы толқыны діни ғимараттардың бұзылуы және жабылуымен басталды. Қазақ жеріндегі ислам дінінің басты ғимараттарының (мешіттердің) саны сол Кеңес үкіметі орнағанға дейін бес мыңға жуық болса, КСРО уақытында 63 ғана қалды. Мысалы, Қазан төңкерісінен кейін ислам негіздерін жою процестері күшейе бастады, мектептер (құран оқу мен жазу оқытылатын бастауыш мектеп), медреселер (жоғары ислам мектептері), мешіттер, мұсылман соттары (шариғаттар) жабылды, діни мерекелерді тойлауға тыйым салынады. Оңтүстік Қазақстан облысының аудандарының бірінде 30 мешіттің 30-ы жабылды [1].

Жалпы, Оңтүстік Қазақстан облысы бойынша соғыстан кейінгі жылдары 3 діни бірлестік жұмыс жасады, оның екеуі мұсылмандық және бір евангелилік христиан бірлестігі жұмыс жасады. 1944 жылдан бастап Оңтүстік өңірде «Двадцатка», «Мутавалят», «Ревкомиссия» секілді діни мәселелермен айналысушы органдар өз жұмысын бастады. Революцияға дейін мұндай құзырлы органдардың жұмысы өңірде байқалмағанымен ішінара бірлестіктер жұмысы бөлініп, қала, аудан, ауыл аралық бірлестіктер жергілікті билеуші органдармен етене жұмысын атқарды [2].

Облыс көлемінде 3 қала 14 аудан болған болса мұсылман бірлестігіне тіркелген мұсылмандар саны 47 мың болды, олардың көп бөлігі орташа есеппен 55 жастан асқан қарияларды құрады. Құлшылық етушілердің 27630 адамы тіркелген жергілікті мешіттерде намаздарын оқыса, қалған бөлігі өз үйлерінде құлшылықтарын жасады [3].

Түркістан өңірінде және алыс жақын колхоздарда 74 ресми тіркелген молда, қари, қожа, сопылық ілім өкілдері тіркелді. Халықтың көп бөлігінде әсіресе ауылдық жерлерде бұрынғы әдет-ғұрыптарды одан әрі жалғастырушылар сақталды. Олар кіші елді мекендерде бірнеше адамнан құралып, діни уағыздарды жүргізіп жүрді. Негізгі мақсаттары халық арасында ескі мұсылмандық діни жоралғыларды жалғастыру. Мұсылман бірлестігі осы уақыттарда әлі де болса ескі дәстүрлерді жалғастырып отырды. «Жаназа» адам өмірден өткенде жақын туыстарының ақтық сапарға шығарып салу дәстүрі, «Қатым Құран» әр шаңырақ өз үйлерінде өмірден өткен ата-бабасына құран бағыштау, «Пігір садақа» мереке күндері берілетін қаржылай көмек қоры, негізінен жетім-жесір, тұрмысы төмен отбасыларға

берілетін қор, рамазан айында пітір садақа 5 пұттық бидай тұрмыс деңгейі төмен әрбір отбасы мүшелеріне көмек ретінде беріліп отырды, «Сүндет той» барлық мұсылман баласына жасалатын мереке және «Неке қию» дәстүрлері сақталды [4].

Бір ғана айт намазы кезінде 9 қой, 12 ешкі, 6 қап бидай, 5000 рубль садақа ақшасы, бірнеше қап нан келіп түсті, мұның барлығы жергілікті халықпен мешіт игілігі үшін жұмсалды. Ел ішінде мешіттердің көптеп салынуы байқалды. Осындай діни мерекелік шараларды өткізетін мешіттер көбейді. Шымкент қаласындағы Ишан-Базарда жергілікті молда Іляс қари жұма намазды айт намаздарын өткізіп отырды. Жергілікті молдалардың діни мерекелерден түскен қаражаттары кейде өз қалталарында жатып, жұмсалуды керек болған мешіт қорларына тапсырылды. Қаладағы үлкен бос тұрған мешіттердің бірінде айт намазы өткізілді [5]. Мұндай жағдайлар қаладағы барлық аудандарда тіркеліп тұрды. Қаладағы Көкбұлақ ауданында, Сайрам ауданында мерекелік айт намаздары кейде жұма намаздары ашық алаңдарда өткізілді. Молдалар садақадан жиналған қаражатты өздерінде ұстап, жергілікті өкілдердің шешімімен рұқсат етілген жерге жұмсап отырды. Бостандық, Сайрам, Шәуілдір, Арыс тағы сол секілді қала аудан орталықтарындағы жағдайлар бір-біріне ұқсас еді.

Өңірдегі «Киелі» жерлерден басқа жергілікті дін өкілдерімен сенушілер өңірдің киелі жерлеріне құлшылық етуді жалғастырды. Мысалы, Сарыағаш ауданындағы геологиялық қазба жұмыстары нәтижесінде сол жерден ыстық су атқылап шыққан. Мұны естіген көрген ауыл молдалары бұл жердің суын киелі санап ол жерге құлшылық етуге келіп жүрді. Жергілікті дін істері басқармасы бұл жерді «қасиетті» деп жариялады. Бірақ, мұның барлығы (№ 404 от 17 июля 1951 г.) жарлық бойынша бұл жерге арнайы шатырлар орнатылып, медицина қызметкерлері орналасты [6]. Кейін анық болғандай бұл су табиғи минералдарға бай болғандықтан ол жер қазір курортқа айналды. Дегенмен де, бұл жерге келіп зиярат етушілердің легі бірнеше жылға дейін жалғасты. Елуінші жылдардың басында құрғақшылықтың әсерінен өңірде «тассаддик» (тасаттық) яғни тәңірден құрбандық шалу арқылы жаңбыр сұрау дәстүрі кеңінен таралды. Шымкент қаласындағы «тасаттық» Қошқар ата өзені бойындағы Баба-Дарвиш моласының моласының маңында өткізілді [7].

Діни мерекелік шаралар басталғанда діни пропагандалық жұмыстар оның ішінде уағыз, пітір садақа жинаушылар «ел аралаушы молдалардан» тарады және олар өз мақсаттарын мешіттерде «Тараух» намаздарында жүзеге асырды. Осы жылы тараух намаздары барлық тіркелген мешіттерде өткізілді. Одан бөлек Түркістан қаласының әр жерінде тараух намаздары оқылды. Тараух намазын өткізгеннен молдалар өздеріне пайда тапты. Мысалы ретінде Коммунизм колхозы мен Арыс ауданы Бейнеткеш ауылында екі жақтама тараух намазын өткізген молдаға 1500 рубль ақша мен 90 кг бидай берілген. Жоғарыда аталып өтілген молдалардың барлығы қаржы органдарына тапсырылды, бірақ бұл жұмыстардың нәтижесінде Түркістан қаласынан тек 4 қана молда анықталып бар жоғы 550 рубль ақшадан өткізілді [8].

1959 жылы Қазақстанда 20 зиярат ету орны жұмысын тоқтатты. Олар – Қожа Ахмет Яссауи, Арыстан баб, Үкәша ата, Қошқар ата, Баба Дәруіш, Ысмайыл ата, Ыбырайым ата, Хүсейін ғазиз Қазы Байзауи, Мірәлі баб, Қызыр ата, Ұзын ата, Асық ата, Қожа Тәлі, Әбділғазиз баб, Қарахан ата, Дәулетбек Шахмансұр, Айша бибі, Бабажа хатун кесенелері мен Тектұрмас және Сыпатай батыр мазарлары. 1958 жылы 28 қарашада «Киелі жер деп аталатын орындардағы зияратты тоқтату шаралары туралы» қаулы қабылданды [9]. Артынша жер-жерде әулиелі жер деп саналатын жерлерді жабу арналған шаралар жүргізілді. Зияратқа тиым салатын пәтуалар шығару, қазилер мен мұхтасибтардың, ресми молдалардың зиярат орындарын аралап жүріп күрес жүргізуге тапсырма берілді. Имамдардың халық арасында насихат айтуы ұсынылды. Нәтижесінде дастархан басында, үлкен астарда, той-жиындарда, құдайы тамақтарды, зиярат жасауды теріске шығаратын уағыздар айтыла бастады.

Қазақстандағы кеңес билігінің исламға және мұсылмандық діни мерекелерге, білімге қарсы үгіт насихат жұмыстарын екі сатыға бөліп қарастыруға болады. Біріншісі, коммунистер өздерінің ұстанымдарын ресми сатыға көтергеннен кейін ислам дініне қарсы

саяси шараларын жайлап бастағанымен, кейін қуаттанғаннан соң ресми шараларды қатаң түрде жүргізе бастады. Осыған байланысты түрлі декреттер, заңнамалар, қаулылар, тәртіптік ережелер шығарып, оны жүзеге асыру кезінде тым қаталдық танытып ел ішін «қанға» бояған кездері де болды. Екіншісі, ол идеологиялық қысым арқылы, яғни түрлі ұрандарды, атеистік кітаптарды, оқу орындарындағы мұғалімдерге деген идеологиялық «тазалау» сияқты ұстанымдарды көбейтіп, «атеистік комитеттерді» құрып, жас ұрпақтың тәрбиесін осы бағытта жүргізуді жіті қадағалап іске асырды. Исламға қарсы ел ішінде үгіт насихат жұмыстарын «ресми» және «астыртын» идеологиялық ұстанымдар негізінде жүзеге асты [10].

Жергілікті молдалардың тағы бір ірі табыс көзіне тойлардағы мерекені басқару. Сүндет той мен неке қию, хатым той, ас, сияқты іс-шаралардан мол табыс тапты. Бала туылғанда жаңа үй салғанда, жаңа үйге көшкен кездегі молдалар табысқа кенелді. Сол секілді «мавлүд» (Мәуліт) мерекесі тойланды. Революцияға дейін де тойланған «мавлүд» мерекесі мешіттерде Мұхаммед пайғамбардың туылған күні аталып өтілді. Сонымен қатар «мавлүд» мерекесінде молдаларды үйге шақырып, туған-туысты жинап, мереке ретінде атап өтілді. Бұл мереке Рабиға әл әуел айының 12 – күні тойланады.

Күн сайын оқылатын бес уақыт намазға жиналушылар көп болған жоқ, жұма күндері келушілер саны 1000 адамға дейін жетіп, айт намазы күндері Құрбан айт, Ораза айт күндері мешіттерге келушілердің саны 3000-3500 адамға жетті. Нәтижесінде мешіттің табысы берілген садақа есебінен өсті. 1951 жылы мешіт қаржысы 100000 рубльге жетті [11]. Бірақ, мешітке жиналған ақша саны бұдан да көп болуы керек, өйткені мешіт имамы мен көмекшісінің мешітке жиналған қаражатты толық ақпарат етіп жарияламай қалып жатты, оған себепте жоқ емес, біріншіден мешітке жиналған қаражатты жергілікті органдарға жариялаған жағдайда оны барлығы игерілмей қалуы яғни, мешіт пайдасына емес жергілікті органдарға жұмсалып қауіп болса, екіншісі жиналған қаражатты өздеріне алып қалып мешіт игілігімен шығындарға жұмсап отыру еді. Имамдардың жартысы қаржыны өткізіп отырса, қалғанын бөлісуден бас тартты. Қаржының көбі арнайы жасалынған жәшіктерге емес, көбінесе имамның қолына табысталып отырды, бұл өз кезегінде мешіттерге нақты қанша қаржы жиналғанын анықтауға кедергі жасады [12].

Қорыта айтқанда оңтүстік өңірдегі Ұлы Отан соғысынан кейінгі жылдары мұсылмандық діни мерекелер қайта жандану сатысынан өтті. Өңірде жаңа мешіт медреселердің ашылуы, діни бірлестіктердің құрылуы 1946 жылдан бастауын алды. Мұсылмандардың мешіттерге келіп құлшылық етуі жиілеп мерекелерді тойлау дәстүрі қалыптасты. Осыған орай ел ішінде діни сауатты халық пен араб тіліндегі хат танушылар саны артты [13]. Діни білім іздеушілер болса, Орталық Азия елдерінің діни мәселелер жөніндегі орталықтарымен бірігіп, дін танушыларға, құран оқушыларға арнайы сапарлар ұйымдастырылды. Көрші елдердің соның ішінде Өзбекстан және Кеңестік Ресейден Ташкент пен Уфа қалаларына барып құран оқып үйреніп қари атанушылар көбейді. Дегенмен, дінге қысым саясаты нәтижесінде 1926 жылдарға дейін ресми түрде тойланып келген мерекелер соның ішінде «Ораза айт», «Құрбан айт», «Неке қию», «Сүндетке отырғызу», «Мәуліт мерекесі» сияқты көптеген шараларды тойлануға тиым салынып, ел аралаушы молдалар мен мешітке келіп намаз оқитын имамдарды қудалау процесі жүрді. Соғыстың салдарынан өңірдегі барлық дерлік діни бірлестіктер жұмыстары тоқтап, барлығы майданға жұмыс жасады [14]. Соғыстан кейін қалжырап шаршаған қарапайым халықтың мұң мұқтажы, сенімі дәл осы діни мерекелермен тығыз байланыста еді. Нәтижесінде жабылған мешіттердің қайта ашылуы, күрделі жөндеу жұмыстары жүргізіліп, жұма намазы күндері мешітке келіп құлшылық етушілердің саны артты. Айт намазы күндері олардың саны екі немесе үш еселеніп, жылдан-жылға халықтың саны артты. 1946–1960 жылдардағы Түркістан өңірінің тарихында діни мерекелердің алатын орны ерекше болды өйткені халықтың көп бөлігі яғни 90% жуығы мұсылмандар болса, олардың басым көпшілігін қазақ және өзбек ұлтының өкілдері құрады [15]. Екі ұлт арасында діни қайшылықтар арасында байқалғанымен, мешітке келушілердің саны жыл сайын еселеніп отырды. Мұның барлығы дінге деген аса үлкен

құрмет пен парызға деген сенімді білдірсе керек. Мейрамдардың көп тойланғаны сонша әрбір көше, әрбір ауданда өз молдаларын сайлап неке қию, сүндетке отырғызу, жаназа шығару секілді шараларды орталықтың бас имамына жүгінбестен өздері өткізіп отырды. Бірлестік тарапынан мұндай шараларды өткізу үшін арнайы рұқсат алынып жергілікті молдалар орталық діни бірлестіктерге сүйеніп іс-шараны жоғарғы деңгейде өткізіп беріп отырды. Осындай мерекелік шаралардың тарихын одан әрі зерттеп ашып жазу өте үлкен маңызға ие. Сондықтан да бұл тақырыптың зерттелуі одан әрі шыңдалып, үлкен бір ауқымды жобаға айналып, ашылмай қалған мешіттер мен медреселердің, зиярат ету орындарының тарихы ашылса, өскелең ұрпақтың кемел келешегіне нық қадам болары сөзсіз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Кенжетәев Д. Құндылықтар дилеммасы: кеңестік идеология және Иассауи мәдениеті // Адам әлемі. – 2021. – No. 4 (90) Б.66-76
2. Bennigsen Alexandre, Lemercier-Quelquejay Chantal. Official Islam in the Soviet Union, Religion in Communist Lands. - London: C.Hurst & Company, 1979. - 272 p
3. ҚР ОММ, 119-қор, 1-тізбе, 211-іс, 145-146-парақтар.
4. ҚР ТОМА, 1353-қор, 2-тізбе, 14-іс, 20-43-парақтар.
5. 371 Иванов А.И., Лобазов П.К. Политика советского государства по вопросам религии и церкви. – М.: Знание, 1973. – 64 с.
6. ҚР ОММ, 40-қор, 2-тізбе, 245-іс, 1-5 парақтар.
7. ҚР ТОМА, 1353-қор, 2-тізбе, 43-іс, 16-34-парақтар.
8. Дербісәлі Ә.Б. Қазақстан мешіттері мен медреселері. Рухани шамшырақтар (IX-XX ғғ): – Алматы: Көкжиек, 2009. – 496 б.
9. ҚР ТОМА, 1353-қор, 1-тізбе, 2-іс, 29-48-парақтар.
10. Нуртазина Н.Д. Борьба с исламом. Религиозная политика советской власти в Казахстане в 20-40-е годы XX века. – Алматы: Қазақ университеті 2008. – 36 с.
11. Ислам энциклопедиясы / бас ред. Р.Нұрғалиев. – Алматы: «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 1995. – 285 б.
12. ҚР ТОМА, 1353-қор, 2-тізбе, 17-іс, 8-13-парақтар.
13. «Құдай жоқ» деп аман қалған ишан//<http://www.islamatyrau.kz/index.php/2012-12-25-22-23-28/item/1555-k-daj-zhok-dep-aman-kal-anishan>
14. ҚР ТОҚСТМА, 577-қор, 3-тізбе, 5-іс, 8-22-парақтар.
15. ҚР ТОМА, 1353-қор, 2-тізбе, 28-іс, 2-27-парақтар.

УДК 93/94

ИЗУЧЕНИЕ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА СКВОЗЬ ПРИЗМУ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КИНО (НА ПРИМЕРЕ КИНОЖУРНАЛА «СОВЕТСКИЙ КАЗАХСТАН»)

Жамеева Алсу Эдуардовна

zhameeva@gmail.com

студент Института общественных наук, Уральского государственного педагогического университета, Екатеринбург, Россия

Научный руководитель – Э.Е. Протасова

Кино — это культурный инструмент, который не только развлекает, но и играет важную роль в формировании общества. Кинематограф объединяет людей и создает общий культурный контекст. Сквозь призму кинематографа происходит коммуникация между людьми не только разных народов и культур, но и разных эпох. Поэтому для того, чтобы такая коммуникация носила объективный характер, важно учитывать историческую достоверность и специфику отражения повседневности прошлого в кинематографе.

В последние несколько лет возрос интерес исследователей к казахстанскому кинематографу. А.Е. Кожабергенова рассматривает проблему степени изученности развития